FENOMENUL MISIONAR „OAȘA” – UN NOU „RUG APRINS” ÎN ROMÂNIA UNEI POSTMODERNITĂȚI *SUI GENERIS*. STUDIU DE CAZ: TABĂRA „PĂRINTELE GALERIU”, IULIE 2013

Andrei Dîrlău*

Abstract: The annual national youth camps at Oașa Monastery (Alba County), with their major missionary thrust, are emerging as a significant phenomenon in Romania's religious landscape today. Their purport is to join within a balanced, tripartite traditional model, the spiritual work of hesychast prayer and liturgical life according to monastic rules, the work of education and training of the youngsters' moral virtues, character, and will-power, as well as their intellectual education. The aim is to build a whole, harmonious personality, in body and spirit. Through certain specific features they can be regarded as a phenomenon comparable, at a certain level, with that of the *Burning Bush* movement which flourished in Romania at the middle of the previous century. At the same time, they set up a vibrant pattern for a viable missionary and pastoral response, well-suited to the complex challenges facing Christian Orthodoxy in today's world. Arguments supporting these claims are brought by a case study – the Oașa summer camp dedicated as a homage to Father Galeriu in 2013, whose volume of conferences I am preparing for publication.

Keywords: *kalokagathia*, *paideia*, *arete*, Hesichasm, moral education, virtues, whole-rounded personality, soul–intellect–body harmony, civic virtues, loyalty, patriotism.

1. Lucrarea misionară de la Oașa: *Paideia* și *Arete* în context monahal ortodox

Tabăra Națională de Tineret de la Mănăstirea Oașa durează circa 10 zile în fiecare vară, culminând cu hramul principal al

* Doctoral Candidate, Dept. of Orthodox Theology, “1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, Romania.

mănăstirii, Sf. Mare Mucenic și Tămăduitor Pantelimon, din 27 iulie. Ea poartă numele marelui duhovnic, *Părintele Teofil Părăian*, care a inițiat-o și a fost sufletul ei până în 2009 când s-a mutat la Domnul. Mănăstirea a continuat frumoasa tradiție a acestei tabere misionare, ajungând anul acesta (iulie 2015) la a 21-a ediție. Tabăra de hram e doar una din cele 6 tabere anuale care, toate, pun accentul pe „educație, valori și trăirea autentică a Ortodoxiei”, urmărind „trei direcții majore – spiritualitate, tradiție și cultură – în scopul formării tinerilor ca oameni, români și creștini”¹.

Fundamentul pe care se sprijină aceste tabere, ca și întreaga viață a mănăstirii, cel ce-i „conferă substanță, conținut și putere”, a fost și este rugăciunea. Această lucrare misionar-educativă ortodoxă, pe care o considerăm de excepție și necesar a fi replicată și în alte părți – și vom aduce mai jos argumente în acest sens –, s-a născut din entuziasmul unui nucleu de ascoriști, grupați în jurul primului președinte al ASCOR Timișoara, Ilie Miron, călugărit sub numele Iustin, și a început efectiv la Schitul Poșaga în 1995 sub stăreția Părintelui Andrei Barbu.

Lucrarea de la Oașa s-a zidit pe temelia trăirii și principiilor creștine ale Părintelui Teofil, fiind una din cele mai importante „ctitorii” duhovnicești ale sale. Numit și „Părintele Bucuriei”, Părintele Teofil radia totdeauna bucuria și seninătatea mesajului creștin – vestea cea bună a Întrupării și Învierii Mântuitorului. Având darul deosebit de a ști să respecte identitatea proprie fiecărui ucenic, Părintele le încuraja dezvoltarea liberă, neîngrădită, fără a căuta să-i prefacă în „clone” spirituale ale sale, ci îndrumându-i spre a-și cultiva și valorifica spiritual talanții primiți de la Dumnezeu, ca dar unic și specific al fiecăruia, pentru ceilalți, în folosul „trupului” duhovnicesc al obștii. Pe bună dreptate, acești ucenici văd azi în el o întruchipare a Ortodoxiei românești, cu tot ce este mai autentic și valoros în ea, a originalității și lipsei ei de complexe în fața oricăror

¹ *Mănăstirea Oașa – scurtă prezentare*, broșură realizată de obștea Mănăstirii Oașa, 2014 (versiune de lucru, din arhiva personală).

influențe străine.²

Această amprentă a Părintelui Teofil s-a păstrat, acest har al său – asimilat de ucenicii săi – fiind perceptibil și în atmosfera duhovnicească, cu totul aparte, a taberelor, care e pătrunsă de duhul său, devenit lăuntric. Se simte că Părintele lucrează „dincolo”, după ce a trecut la cele veșnice, mai mult chiar ca înainte.

Om al discernământului, încrederii neclintite și statorniciei, având echilibrul firesc al „țăranului îndumnezeit”, născut și crescut la sat, care evită excesele și extremele, Părintele Teofil a transmis ucenicilor – și întregii lucrări misionare de la Oașa – acest dar specific Ortodoxiei, și poate în special Ortodoxiei românești, al îngemănării inefabile și ziditoare dintre pământesc și ceresc, al îmbinării umanului cu dumnezeiescul, al integrării transcendentului în imanent, al unirii lucrării duhovnicești cu activitățile concrete, al însoțirii rugăciunii cu munca, a exercițiilor și preocupărilor spirituale cu cele materiale, de zi cu zi.

Prin modul specific, firesc, în care reușește această simbioză, tabăra are un caracter unic în România, o identitate aparte. Rezultatul e trăit ca o experiență transformatoare și transfiguratoare a întregii ființe, fapt confirmat de nenumărate mărturii ale tinerilor participanți. De pildă, unul din aceștia exclamă:

„Raiul era printre noi, noi eram în Raiul de pe pământ. Veșnicia se depăna înaintea ochilor noștri. Eram pur și simplu beți de fericire.”

Sau, spune altul:

„Dacă Dumnezeu ar avea o casă personală pe pământ, cu siguranță n-ar putea fi altundeva decât la Oașa. După ce L-ai cunoscut pe Dumnezeu, la Oașa, nu mai poți să te desparți de El, și pentru că de-acum știi unde locuiește.”³

Munca – atât a monahilor cât și a tinerilor veniți în tabere – e privită ca o „lucrare formativă și o virtute a cărei primă roadă e formarea caracterului și oțelirea voinței”, o lucrare a virtuților, a dragostei, înțelegerii, răbdării și credinței. Tinerii sunt angrenați în viața mănăstirii, în ascultări – la cosit în fâneată, arhondaric,

² Ibid.

³ Ibid.

bucătărie, trapeză, lemne, chelărie, grajdul de vaci, grădina de legume, menaj și curățenie... Tabăra e văzută ca un „exercițiu de spiritualizare a sufletului și a trupului, dar și a lumii înconjurătoare; căci omul nu a fost făcut să fie singur pe lume, nici separat de ea. Lucrarea din biserică e astfel continuată și în afara ei.”⁴

Pe acest principiu, programul zilnic al taberelor are o structură *tripartită* – rugăciune, conferințe, ascultări – răspunzând nevoilor de hrană pentru suflet, minte, trup. Rânduiala vieții liturgice mănăstirești, cu slujbe zilnice punctate de privegheri și praznice, dezlegări și spovedanii, e împletită cu prelegeri, conferințe și sinaxe, și cu ascultările, în ritmul rugăciunii inimii. Realitatea cotidiană a Liturghiei și celorlalte slujbe, rugăciunea isihastă, repetată neîncetat, și comuniunea creată, au ca efect o transfigurare harică a activităților celor mai prozaice. Un reportaj descrie acest fenomen:

„Curățatul peștelui pentru hram, plivitul legumelor, prepararea salatelor și a ciorbei de spanac, întorsul fânului la uscat, întreținerea prețioaselor costume naționale îmbrăcate cu cinste la sărbători – toate aceste ascultări se transformau, în trăirea liceenilor și studenților, în tot atâtea momente de grație.”⁵

În lumina vieții monahale de obște este transfigurată întreaga percepție a tinerilor asupra muncii, devenită și ea sursă de bucurie. Povestește o participantă:

*„Am trăit o bucurie continuă, o bucurie de o simplitate și sinceritate cum numai în mănăstire întâlnești. Ne-am făcut folositori la dâșii cum am putut, mai cu stângăcie la început, dar cu aceeași lumină pe chip. Nu cred să fi fost cineva care să nu-și fi dorit să ajute.”*⁶

⁴ *Ibid.*

⁵ Elena Dulgheru, „Tabăra națională *Pr. Teofil Păraian* – instanțe academice și duhovnicești. Actualitatea moștenirii spirituale a Părintelui Galeriu”, *Ziarul Lumina*, 30 iulie 2013.

⁶ *Mănăstirea Oașa...*, *op. cit.* p. 8.

Costion Nicolescu vorbește și el de „strălucirea înrourată din ochii [tineri]lor... Trăiau bucuria de a fi împreună, a se întâlni cu oameni din alte părți, din alte centre universitare, de a convorbi între ei, a lega prietenii, a deschide noi orizonturi. Pentru câteva zile, la Oașa, tinerii intră cu toată ființa într-o rânduială ascetică care e de o nesfârșită frumusețe. Deprind un fel mai înalt de trăire, care nu e deloc constrângător, ci eliberator de energii spirituale.” Același scriitor și teolog confirmă unicitatea fenomenului Oașa:

„Una dintre misiunile mănăstirii Oașa, dusă la dimensiuni neatinse în altă parte, e aceea de a-i aduna pe tineri în jurul ei și de a-i zidi în duhul unei ortodoxii pure și simple, implicate și dezinhibate, lucrătoare în lume și mărturisitoare, frumoasă, pe cât se poate, în toate tipurile ei de exprimare. Cei care ajung o dată acolo se îndrăgostesc de loc și de duh și caută să se reîntoarcă cât mai des”⁷.

Taberele au diferite teme, căutând să răspundă întrebărilor, frământărilor și nevoilor ce caracterizează vârsta căutărilor – adolescența, studenția. Scopul este o întreită educație spirituală, morală și intelectuală. Subliniem că acest demers formativ complex nu este doar o manifestare spontană, empirică, ci și rezultatul unei reflecții profunde, fundamentate teologic și duhovnicește și asumate existențial. Am citat pe larg din broșura de *Prezentare* concepută de obștea Mănăstirii Oașa tocmai pentru a arăta natura conștientă, deliberată, gândită și realizată cu maturitate spirituală, a „fenomenului Oașa”.

Ideea acestui tip de educație completă nu este nouă; ea are o istorie străveche, existând încă în Grecia antică sub numele de *paideia* παιδεία. Ca ideal educațional *paideia* urmărea formarea unui om deplin, transformarea tânărului într-un cetățean ideal al *polisului*, prin instruire morală, antrenament fizic și pregătire intelectual-teoretică. Tânărul era modelat pe tiparul numit de greci

⁷ Costion Nicolescu, „Cete îngerești la Mănăstirea Oașa convocate de Părintele Galeriu”, revista *Formula AS*, 27 iulie 2013.

kalokagathia (καλοκαγαθία), vizând zidirea unei personalități depline, armonioase în trup și spirit, deținătoare a virtuților, a tot ce este bun și frumos (*kalos kai agathos*), educarea echilibrată a minții, sufletului și trupului, dar incluzând și virtuțile cetățenești ale patriotismului și loialității în cetate. Dezideratul era atingerea desăvârșirii sau excelenței – *arete* (ἀρετή) – înțelese ca virtute morală, caracter și cunoaștere cu valoare de eficacitate practică.

Werner Jaeger chiar consideră conceptul de *arete* ca fiind „cea mai rodnică dintre ideile morale ale grecilor antici”, citându-l pe poetul Menandru care afirmă că „*paideia* e averea pe care nimeni n-o poate răpi unui om.” Potrivit lui Jaeger, educația era scopul întregului efort uman, justificarea ultimă a existenței individului și a comunității – a *polisului*. De fapt, aceasta era încununarea întregii dezvoltări sociale: crearea, prin acea educație deplină numită *paideia*, a unui nou tip de om, desăvârșit în sensul virtuos-moral desemnat prin *arete* (ἀρετή)⁸.

Centralitatea și în creștinism a conceptului de *arete* e confirmată și de preluarea lui, din cultura greacă, și folosirea lui încă de Sfântul Ap. Pavel:

„Fraților, câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute [*arete*] și orice laudă, la acestea să vă fie gândul” (Filipeni 4:8).

De aceea considerăm că este întru totul justificată invocarea acestor concepte într-o apologie a lucrării misionare a unei mănăstiri.

2. Tabăra Părintele Galeriu – astăzi, iulie 2013: un maraton cultural-teologic

Vom ilustra cele de mai sus prin prezentarea unui exemplu concret: cea de-a 19-a ediție a Taberei de tineret de la Oașa, din anul 2013. Ea a avut ca temă omagierea Părintelui Constantin Galeriu, de

⁸ Werner Jaeger, *Paideia: the Ideals of Greek Culture*, vol. I *Archaic Greece. The Mind of Athens*, trad. Gilbert Highet, Basil Blackwell, Oxford, 1946, p. 17.

la a cărui mutare la Domnul s-au împlinit atunci 10 ani.

Făcând parte dintr-un ciclu de manifestări omagiale dedicate Părintelui Galeriu pe parcursul aceluia an (alături de tipărirea a 2 volume de predici ale Părintelui, filmul documentar al televiziunii *Trinitas*, și simpozionul de la Facultatea de Teologie *Justinian Patriarhul* din București pe 4.12.2013), ea s-a bucurat de Înalta Binecuvântare arhierescă a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, și a Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei. Mănăstirea a încheiat un parteneriat cu Parohia Sf. Silvestru și Asociația *Părintele Galeriu* din București (fondată de mai mulți ucenici ai Părintelui în 2007) pentru a organiza împreună acest eveniment complex.

S-au formulat temele de discuție abordate în cele 10 zile de tabără, invitațiile și programul, lista conferențiarilor, totul sub ascultarea și îndrumarea Părintelui Stareț Iustin, în consultare cu Parohia Sf. Silvestru și colegii de Asociație – Iulia Chirea (fostă secretară a Părintelui Galeriu), conf. dr. Georgeta Moisesescu de la Facultatea de Medicină, prof. univ. Costea Munteanu, cu organizatoarele tradiționale ale taberelor de la Oașa – Oana Prajea (ASCOR Oradea), Pușa Ciorogariu (ASCOR Timișoara), prof. Carmen Jinariuc (OTS Sibiu).

Tabăra a fost deschisă de **IPS Irineu Pop, Arhiepiscopul Alba Iuliei** care pe 18 iulie a sfințit biserica nouă (din subsol) a mănăstirii Oașa.

Această ediție a tabărei a avut, pe lângă dimensiunea ei tradițională, care-i dă farmecul inegalabil, și o componentă de experiment inedit, după știrea mea de o anvergură fără precedent la noi. Circa 250 tineri participanți – studenți și absolvenți din diverse centre universitare (Timișoara, Oradea, Sibiu, Iași, Arad, Craiova, Cluj, Constanța, București), tineri și elevi de liceu din clase mari – au fost expuși timp de 10 zile unei „șarje” duhovnicești și intelectuale de mare calibru, din partea unor personalități marcante ale culturii laice și duhovnicești românești.

„Punctul comun al conferințelor a fost dialogul, între știință și religie,

societate și Biserică, istorie și modernitate, cult și cultură. Căci personalitatea părintelui Galeriu a fost una prin excelență a dialogului: însuflețit, harismatic, accesibil și erudit, întotdeauna luminat de harul iubirii și înțelepciunii dumnezeiești. Sub acest har al comuniunii și împăcării s-a aflat, am simțit-o cu toții – pelerini ocazionali și împătimiți ai Oașei, vorbitori și auditoriu, monahi și mireni – întregul eveniment.[...] Nu întâmplător, unul din patronii spirituali ai mănăstirii e Sf. Iustin Martirul și Filozoful, deschizător la Roma al primei școli filozofice în care s-a predat creștinismul”⁹.

Toate conferințele sunt reunite într-un volum, dorit a fi un obiect-memorie al experienței, care conține și interviuri, reportaje, articole exegetice și un eseu fotografic. Textele transcrise aparținând acelui gen pe care Părintele Rafail Noica îl numea în glumă „genul magnetofonar”, ele au fost prelucrate, stilizate și retrimise autorilor spre corectură finală. În *Anexa* prezentului studiu sunt incluse coperta și cuprinsul volumului pentru a da o idee despre structura și conținutul lui. Cartea urmează a fi publicată la editura *Bazilica*.¹⁰ Iată un scurt sinopsis al conferințelor:

Prima cuvântare a fost ținută pe 18 iulie de teologul și etnologul **Costion Nicolescu**. Discursul său, sensibil și erudit, a fost o caldă pledoarie pentru o cultură îmbisericită, asimilată cu discernământ: cultura laică nu e de neglijat sau ignorat când e inspirată de harul Duhului Sfânt, luminată de Dumnezeu, când e o «cultură a Duhului». Căci nicio creație frumoasă, deosebită, nici arta, nici cunoașterea științifică, nu sunt posibile fără lumina harului. Harul e prezent când are loc un act de creație autentică. Tinerii au fost cucerii de îndemnul de a percepe haric frumusețea și a trăi viața duhovnicească în conjuncție cu vederea cu ochii Duhului a

⁹ Elena Dulgheru, *ibid*.

¹⁰ Andrei Dîrlău și Radu-Al. Dragoman, *Notă asupra ediției*, în *Părintele Galeriu – Astăzi. Cuvântări și comunicări rostite în cadrul Taberei naționale „Pr. Teofil Părăian”, Mănăstirea Oașa, 17–27 iulie 2013*, Mănăstirea de Oașa, Biserica Sfântul Silvestru, *Asociația Părintele Galeriu*, București, volum îngrijit de Andrei Dîrlău și Alexandru Dragoman, în pregătire (ms.)

miracolului ce ne înconjoară la fiecare pas.

Pe 19 iulie tinerii au „încasat” o serie redevabilă de prelegeri. Pe lângă evocarea Părintelui Galeriu, fiecare vorbitor a abordat o temă distinctă. Părintele prof. dr. **Nicolae Dura**, de la parohia română din Viena, a conferențiat despre libertatea interioară și exterioară a creștinilor în societatea contemporană, în contextul secularizării cu care se confruntă creștinii din Occident și în special românii din diaspora.

Părintele misionar **Emanuel Ganciu** a evocat personalitatea părintelui Galeriu și a arătat că, pentru asprele lupte morale și identitare ce sunt de dus în prezent, e nevoie ca cei ce sunt creștini să fie pregătiți. Principala armă rămâne rugăciunea, dar numai ea nu e suficientă.

Prof. dr. **Ștefan Trăușan-Matu**, de la Universitatea Politehnică București, universitar angajat în dialogul știință-religie, specialist în inteligența artificială, a vorbit despre limitele inteligenței artificiale, limbaj natural și limbaje artificiale (și abordarea lor din perspectivă patristică în raport cu fenomenul conștiinței), psihologia cognitivă, modele Markov și chatterboți, complexitate computațională, teoriile comunicării și semiotică (Charles Peirce), limbaj și logos (Viktor Frankl), empatie și metaforă, dialogism și perihoreză, persoană și apofatism. Dacă Mihail Bahtin spune: „conștiința n-o poți contempla, poți doar intra în dialog cu ea” – oare același lucru nu-l putem spune și despre Dumnezeu? (prin dialog înțelegând, desigur, rugăciunea). Savantul expozue – făcut totuși surprinzător de accesibil – a dovedit o dată mai mult că între știința adevărată și credința creștină nu există niciun conflict, dimpotrivă, ele se potențează reciproc în intelectul luminat de har.

Tema logofaniei – a limbajului uman ca revelație a Logosului sau Limbajului divin, introdusă de o întrebare din sală – a fost prelungită în plan teologic de cuvântul despre Logosul divin în învățătura Sfântului Maxim Mărturisitorul, ținut de Pr. dr. **Cristian Galeriu**. Acesta a vorbit și despre duhul viu al Părintelui Constantin și gândirea sa profundă, aducând mărturie despre cele văzute și auzite stând în preajma bunicului său. Consideră că stilul iubitor și

făptuitor al Părintelui se poate constitui într-un model pentru viețuitorii creștini de azi ce-și asumă integral această condiție.

În ziua următoare – 20 iulie – după slujba praznicului Sf. Ilie și predica inspirată a părintelui profesor Nicolae Dura, a conferențiat dr. **Pavel Chirilă**, cunoscut promotor al medicinei și bioeticii creștine, despre o temă mai rar tratată, prigoana venită din lăuntru Bisericii în situații în care „creștini neeretici prigonesc creștini neeretici”, dar și despre situații și pericole grave ce amenință lumea azi din punct de vedere medical și bioetic. Bine informat, cu solide date medicale, s-a referit și la eroarea medicală comisă în cazul Tanacu, ce a dus la condamnarea nedreaptă a unui monah și 4 maici. Analiza științifică obiectivă a aspectelor clinice și medico-legale făcută de dl. doctor a dezvăluit realitatea cutremurătoare a unui malpraxis medical ce a generat o eroare judiciară ale cărei victime au avut doar „vina” că au continuat fără a se abate de la rânduială o formă de dezlegare pe care Biserica o practică de 2000 ani, începând cu cazurile exorcizate de Însuși Mântuitorul Hristos și Apostoli. Conferința sa a stârnit interes și întrebări de la participanți, iar competența sa pledoarie în favoarea monahismului n-a rămas fără ecou.

A urmat prof. univ. dr. **Costea Munteanu** de la ASE București, cu o excelentă sinteză a viziunii Părintelui Galeriu, extrasă din scrierile acestuia, privind necesara întâlnire dintre gândirea teologică și cea științifică. Cu un argumentat optimism epistemologic, Părintele vedea în această dezirabilă convergență principala caracteristică a epocii noastre, semnalând tendința oamenilor de știință de a recunoaște limitele științei și a manifesta o deschidere crescândă spre sfera spirituală a credinței, pe care nu o mai văd în contradicție cu știința. Construcția profesorului universitar a fost de mare rafinament hermeneutic și convingătoare. Din bibliografie reieșeau domeniile variate de care se preocupa Părintele cu acribie, nu ca să devină specialist, ci să le deslușească vectorii de dezvoltare viitoare. Viziunea încrezătoare a Părintelui Galeriu privind evoluția spirituală a științei e de luat în seamă în ciuda

scepticismului unora, căci aparține unui vizionar.¹¹

Duminică 21 iulie tinerii au fost captivați de vorbirea domoală, înțeleaptă și pe înțelesul lor, a lui **Cornel Constantin Ciomâzgă**, ieșit special pentru această tabără din retragerea (din lume) în care viețuiește de ani buni. Calibrându-și răspunsurile pe lungimea de undă a întrebărilor, ex-jurnalistul și ex-teleastul autor al uimitoarei cărți *Lucrarea* (și, mai recent, al altei cărți de aceeași factură incitantă, *Se întorc morții acasă*) a propus tinerilor înalte idealuri de asceză monahale, îndemnându-i la asumarea și trăirea lor, și i-a făcut pe unii din ei să mai rămână în sală câteva ore pentru a-și lămurii nedumeririle vârstei. Prezența sa e descrisă astfel de Ileana Dulgheru: „Enigmaticul scriitor anahoret, odinioară jurnalist de renume, retras de mai mulți ani prin lăcașuri de reculegere numai de el știute, a fost apariția cea mai surprinzătoare; discursul și prezența sa, vibrante și sapiențiale, au conferit un plus de poezie și esențializare avantajului de alocuțiunii în lungile înserări de pe Valea Frumoasei.”¹²

În aceeași seară Pr. dr. **Petre Comșa**, profesor la Teologie la Târgoviște, a expus o originală viziune despre icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului Prodromița – de la miraculoasa pictare a căreia s-au aniversat 150 ani – ca (încă prea puțin recunoscutul) „Chip românesc al Maicii Domnului”, revelat neamului nostru prin minunea petrecută în noaptea spre 28 iunie 1863, relatată de iconarul Iordache Nicolau din Iași.

Pe 22 și 23 iulie au fost conferințele maestrului acad. pictor **Sorin Dumitrescu**, întemeietorul Fundației și Editurii Anastasia: *Părintele Galeriu necunoscutul și Cinci amnezii iconologice*. Noutatea explozivă a discursului său, în mod paradoxal, își are obârșia într-o organică asimilare și inspirată fidelitate față de Tradiția Bisericii Nedespărțite din primul mileniu. Pe Părintele Galeriu l-am auzit eu personal spunând despre acest genial ucenic al său că este „cel care-i înțelege cel mai bine gândirea”. Chiar dacă tinerii n-au putut depăși mereu formidabila barieră a limbajului său uneori criptic pentru ei,

¹¹ C. Nicolescu, *Ibid.*

¹² *Ibid.*

care-l așează alături de alți mari stilști ai limbii române contemporane, în care acuitatea neologismelor percutante coexistă insolit cu mireasma arhaismelor neaoșe, ei au receptat mesajul înprospătării teologice și iconografice prin revenirea la tradiția bizantină dinainte de Schismă. A vorbit și despre marii săi prieteni, pr. Constantin Galeriu și Nichita Stănescu, „mystagogi ai necuvintelor și Cuvântului, interlocutori-nepereche, fără de care lumea sa (după cum ne-a mărturisit), dar și a noastră, este mult mai săracă.”¹³

Tot pe 23 iulie a vorbit Pr. Prof. dr. **Vasile Gordon**, ale cărui cuvinte pline de dragoste față de predecesorul său la Catedra de Omiletică și Catehetică a Facultății de Teologie din București și minunata sa descriere a staturii teologice și omiletice a Părintelui Galeriu au răsunat cu tulburătoare forță evocativă în ambianța feerică a pitorescului amfiteatru natural străjuit de brazi de pe malul lacului Oașa.

Alături de Părintele profesor Gordon s-au aflat Părintele anahoret **Iona Pătrulescu**, fostul profesor universitar de limbi clasice binecunoscut și din interviurile publicate în *Lumea credinței* sau *Familia ortodoxă*, și dr. **Ioan Mircea Popa**, profesor universitar la Facultatea de Medicină din București, atras spre părțile Ardealului de originile sale moțești din Apuseni și de studenții săi, care se simt la Oașa „acasă”.

Miercuri 24 iulie a fost proiectat filmul recentului interviu luat de dl. **Răzvan Bucuroiu** doamnei prezbiteră Argentina Galeriu. Toată lumea a simțit prezența vie a duhului ce-l însuflețea pe Părintele Galeriu în cuvintele pline de credință și dragoste ale soției sale. Tinerele din sală ce poate nutreau intenția de a deveni preotese au putut-o lua ca model de slujire în dificila, mântuitoarea chemare de a fi sprijin unui preot în lucrarea pastorală.

A urmat proiecția unui film cu interviuri luate de Monahul **Moise Iorgovan** mai multor supraviețuitori din temnițele comuniste – parte din excepționalul său proiect de constituire a unei vaste baze de date privind mărturisitorii și victimele prigoanei comuniste.¹⁴

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Cf. <http://sanunerazbunati.ro>, <http://fundatiasfintiiinchisorilor.ro>.

Până să înceapă Vecernia a mai rămas loc pentru o scurtă prezentare sub numele *Copiii nu sunt bine-merși*, a unei analize a noului totalitarism *Politically Correct* ce e pe cale să înlocuiască vechiul totalitarism al Partidului Comunist. Pornind de la un studiu de caz (filmul *Copiii sunt bine-merși*, proiectat în februarie 2013 la Muzeul Țăranului Român), drd. **Andrei Dîrlău** a deconstruit strategia de propagandă ideologică a operațiunilor psihologice prin care noii politrucii ai drepturilor minorităților încearcă să manipuleze societățile postmoderne, inoculând miturile subversive ale așa-zisei „normalități” și ale „dictaturii confuziei”.

Seara, tot pe malul lacului, urmărind amintirile relatate de Părintele profesor **Florin Botezan** despre Părintele Galeriu, am avut aproape sentimentul că-l ascult chiar pe Părintele însuși predicând la Sf Silvestru în anii '80-'90. Cei ce l-au cunoscut pe Părintele au fost uimiți de fidelitatea cu care Pr. prof. Botezan a redat gândirea Părintelui Galeriu în esența ei – deschiderea inimii în iubire jertfelnică spre semenii noștri din neamul românesc și din întreaga lume creată, ca o cale spre îndumnezeirea cea după har.

Prima parte a zilei de 25 iulie a fost dedicată tot martirilor și mărturisitorilor din perioada comunistă. Ziarista **Ioana Hașu**, nepoata partizanului Gheorghe Hașu (și a fratelui acestuia, Andrei Hașu) din Grupul de rezistență armată „Hașu-Ogoranu” din Munții Făgăraș, a evocat cei 9 ani în care tinerii luptători, mărturisitori până la sânge ai credinței ortodoxe, au opus o rezistență eroică în anii '50 regimului totalitar comunist anticreștin. Cuvintele cutremurătoare ale *Testamentului* tinerilor eroi și martiri din munți, scrise în 1954, au răsunat cu forță profetică nu doar în sala Arhondaricului, ci și în inimile tinerilor pentru care au fost evocate șase decenii mai târziu.

Drd. **Bogdan Georgescu** a prezentat, pe baza documentelor facsimilate, rezultatele inedite ale unei cercetări efectuate în arhivele CNSAS privind arestarea și detenția într-o colonie de muncă a Părintelui Galeriu în anii '50.

În seara de 25 și ziua de 26 iulie a conferențiat **Înaltpreasfințitul Serafim Joantă, Arhiepiscopul Germaniei, Olandei și Luxemburgului și Mitropolitul Europei Centrale și de**

Nord. A fost cu adevărat punctul culminant al taberei, încununarea ei duhovnicească. Nu doar pentru că „unde-i Episcopul, acolo-i plinătatea Bisericii”, după expresia Sfântului Ignatie Teoforul, ci mai ales pentru frumusețea, căldura, înțelepciunea și înaltul nivel teologic al discursului său. Răspunsurile sale la nenumăratele întrebări ale tinerilor, care nu mai conteneau să ridice cele mai diverse și neașteptate teme de dezbatere, erau date cu o dragoste cu adevărat părintească și un firesc ce abolea distanța dintre un înalt ierarh, așezat simplu pe un scaun sub un brad, și adolescenții așezați în jurul său pe iarbă, pe malul lacului Oașa, într-un peisaj de o frumusețe de basm. Cu adevărat, ascultând eleganța și profunzimea tuturor răspunsurilor Înalțului Serafim, mi-am amintit de vorba Părintelui Galeriu: *„Iubiților, n-aveți voi atâtea întrebări câte răspunsuri am eu”*.

Tabăra s-a încheiat pe 27 iulie cu slujba Sfintei Liturghii arhieresti și predica **IPS Serafim**, invitat de **Înaltpreasfințitul Irineu Pop, Arhiepiscopul Alba Iuliei**, să slujească Sf Liturghie la hramul Mănăstirii – Sf. Mare Mucenic Pantelimon – care s-a oficiat în paraclisul din poienița de lângă mănăstire. Alături de IPS Serafim, de Pr. prof. dr. Emil Jurcan, decanul Facultății de Teologie din Alba Iulia, și Pr. Protosinghel Iustin Miron, a slujit și un preot ortodox german, parohul unei comunități ortodoxe din Berlin. Mănăstirea Oașa și-a confirmat din nou vocația misionară, inclusiv pentru ortodoxia de limbă germană.

Finalul a fost marcat, în după-amiaza de 27 iulie, de sinaxa ținută de **Părintele Stareț Iustin Miron** și **Părintele Pantelimon Șușnea**, ținută pe marginea lacului Oașa, în același peisaj uimitor de frumos, unde au răspuns cu înțelepciune duhovnicească și bărbătească autoritate întrebărilor nepuizabile ale unor tineri adesea surprinzător de profunzi și cultivați. Incontestabil, Părinții de la Oașa constituie pentru tineri reale modele duhovnicești, de viețuire monahală și ascetică, vrednice de urmat, iar tinerii îi receptează astfel, străduindu-se să interiorizeze aceste modele în sens emulativ.

*

Așa cum am arătat, toate aceste conferințe sunt incluse în volumul taberei, aflat în pregătire. Cartea se va constitui într-un

instrument de gândire interdisciplinară, reprezentând Ortodoxia ca o voce intelectuală și socială, cu rădăcini profunde în tradiția patristică, dar și racordat la realitățile de azi. Ea se adresează unor categorii diverse de cititori:

Pe de o parte, acelor cercetători ce doresc să dedice studii mai aprofundate vieții și operei Părintelui Galeriu, inclusiv abordări hermeneutice originale ale gândirii teologice galeriene, și care vor găsi în ea surse de informație și mărturii, adesea inedite, prezentate pentru prima dată.

Pe de altă parte, intelectualilor preocupați de dialogul teologie-știință-cultură, care vor găsi materiale relevante pentru unele domenii și aspecte ale acestui dialog.

De asemenea, inclusiv prin fotografiile incluse, volumul poate prezenta interes pentru tinerii dornici să participe pe viitor la tabăra de la Oașa – un cadru misionar-pastoral și educativ unde tinerii sunt familiarizați cu valorile Ortodoxiei românești și ale Bisericii, în contextul viețuirii ascetice și liturgice monahale.

În sfârșit, volumul se adresează și publicului larg, interesat să cunoască manifestarea acestui fenomen complex al ortodoxiei românești contemporane, de natură interdisciplinară, prin interacțiunea unor specialiști din domeniul teologiei, științei și culturii, întâlnire aflată sub semnul rugăciunii, al tradițiilor naționale și al unui monahism deschis către lucrarea misionară, conștient de provocările lumii secularizate de azi.

3. Convergența credință–știință–cultură în rațiunea luminată de har

Fără îndoială, unele prelegeri au fost de un înalt nivel teologic și academic, uneori destul de solicitante pentru vârsta audienței. Ne putem întreba cum au fost ele receptate și asimilate de tineri. Din

întrebările adresate, dar și din discuțiile purtate cu ei, s-a văzut că tinerii au înțeles bine mesajul ce le era adresat: cel al unei „înnoiri semantice”, al unei chemări la „simțirea înțelegătoare” a tradiției patristice, al unei înprospătări a percepției și exprimării credinței și al racordării limbajului tinerei generații de creștini ortodocși, atât la gândirea patristică, într-o expresie actualizată, cât și la limbajul teologic și cel al culturii și științei contemporane, în registrele lor îmbisericate.

Așa cum învăța Părintele Galeriu, care a inițiat în anii '90 la Biserica Silvestru mișcarea numită „*Conștiințe în slujirea cu iubire a Adevărului*”, nu există conflict sau contradicție între teologie și știință, câtă vreme ambele au ca obiect de studiu Adevărul. Adevărul immanent al acestei lumi nu se opune, nu are cum să contrazică Adevărul divin, revelat. Creația nu poate fi în opoziție cu Creatorul ei divin, ci doar într-o armonie și contiguitate proniatoare cu El. Întrucât Dumnezeu e prezent în Creația Sa prin lucrarea neconținută a Providenței, a energiilor Sale necreate, adevărul științific nu poate niciodată infirma nimic din această lucrare, și nici invers.

Principiul lui Arhimede, geometria euclidiană, legea gravitației, codul genetic, ecuațiile relativității einsteiniene ori ale mecanicii cuantice, limbajul binar al calculatoarelor, informatica, nu cuprind nimic care, în sine, să contrazică Adevărul Revelației scripturistice. Unele interpretări ale lor – da; dar ele nu mai țin de sfera științei, ci a speculației filosofice pe marginea științei popularizate, de orientarea subiectivă și preferința aprioric ateistă sau *new-age*-istă a unor autori ca Bertrand Russell, Richard Dawkins, Stephen Jay Gould, Fritjof Capra etc. De aceea este important să învățăm să facem distincția între știința autentică și speculația tendențioasă și mistificatoare.

Tinerii au înțeles corect că, de la conferințele unor oameni de știință, academicieni, profesori universitari, teologi, artiști, scriitori – mărturisitori ai ortodoxiei –, vor pleca întăriți în credință, eliberați și imunizați față de eventuale complexe intelectuale și riscuri de trăire schizoidă a vieții creștine în lumea postmodernă.

Voi zăbovi o clipă asupra unei explicații: de ce vorbesc despre

complexe și schizoidie când invoc tensiunea *știință–credință*? (O tensiune care, în opinia Părintelui Galeriu, cum am arătat, este inexistentă în realitate, fiind creată artificial.)

Deoarece perceperea credinței și a învățăturii creștine aproape exclusiv prin prisma unor stereotipii pietiste pune o anumită categorie de credincioși (nu doar dintre ortodocși) în pericolul de a suferi un anume tip de complex de inferioritate (mascat adesea de unul de superioritate) în raporturile cu lumea secularizată din jur. Aceasta mai ales când se află în situația de a se confrunta pe plan intelectual cu diverse teorii și sisteme de gândire laicizate, anticreștine, care invocă un așa-zis gir „științific”. Am auzit cu toții enunțuri derogative de tipul: „*Știința modernă a demonstrat că religia e depășită... Creștinismul e un mit fără bază științifică...*” etc., urmate de diverse pseudo-argumente și interpretări evoluționiste sau *new-age*-iste ale unor ipoteze extrase din domenii ca genetica, medicina, arheologia, fizica cuantică, sociologia, astronomia, biologia moleculară, cibernetica ș.a.m.d. Deși, invariabil, nu este vorba decât de mituri vehiculate de liber-cugetători ai științei popularizate prin canale mediatice tip *Discovery*, *YouTube* etc., o mare parte dintre credincioșii noștri, lipsiți de contra-argumente discursive, se retrag de pe câmpul de luptă, abandonându-l adversarilor fără a trage un singur foc conceptual.

Această dezertare din spațiul polemicii, datorată unei carențe cognitive, la rândul ei alimentată de lipsa de curiozitate și inapetența pentru studiu (indusă și ea pe multiple căi), are drept corolare nu doar complexul îngemănat de care vorbeam, ci și o formă de „schizoidie” specifică, mult mai răspândită decât s-ar crede. Dacă-i „iei la bani mărunți”, descoperi că mulți credincioși găzduiesc două identități distincte între care există un clivaj perpetuu, un divorț total, pe care nici măcar nu-l conștientizează – necum să încerce să le reconcilieze:

Pe de o parte, ei își trăiesc credința la nivelul exclusiv practic al vieții cotidiene – o credință înțeleasă ca evlavie experiată pur afectiv, în plan psihic și emoțional. „Credința o ai doar în suflet” este leitmotivul acestei concepții, care adesea legitimează o atitudine agnostică în plan cognitiv, explicit ostilă cunoașterii intelectuale.

Este o atitudine „trăirist-sentimentală”, nu rareori asociată și cu un anume grad de superstițiozitate.

Pe de altă parte, există totuși și nivelul rațional, al minții sau intelectului, care însă este mai degrabă disprețuit, desconsiderat, văzut aproape ca o piedică în calea vieții duhovnicești. Rațiunea este totuși folosită permanent în viața cotidiană – profesională, socială, familială, culturală etc. Utilizarea rațiunii în viața curentă este, evident, inevitabilă, pentru că altfel nu se poate. Și totuși, rațiunea este blamată, mentalul logic este din păcate privit ca nefiind de niciun folos în cele ce țin de Dumnezeu. Se uită prea adesea că Hristos este Dumnezeu-Cuvântul, Logosul sau Rațiunea divină. Însăși, Înțelepciunea lui Dumnezeu. Informația de aproape orice tip – științific, cultural etc., fără valoare practică imediată – e mai totdeauna văzută ca „smintitoare”. Uitat este îndemnul Sfântului Vasile cel Mare de a culege precum albinda, cu discernământ, ceea ce este de folos din cunoașterea vremii cu care suntem contemporani, în scopul zidirii duhovnicești, a noastre și a altora.

Așa se face că intelectualul creștin de azi trăiește adeseori dihotomic. Între eul său din Biserică, definit printr-o credință neinstruită, și cel din lume, definit printr-o instrucție fără credință, este o prăpastie fără punți. El își acceptă ambele euri: pe de o parte, recunoaște senin că nu poate înțelege și explica rațional ceea ce crede; pe de altă parte, el afirmă, la fel de senin, că nu poate crede ceea ce înțelege și (i se) explică rațional. Această consimțire la o situație paradoxală, devenită a doua natură, duce la o personalitate scindată, cu urmări păguboase pe toate planurile.

Pe de o parte, cum spuneam, la Biserică și în intimitatea personală, el acceptă „trăirist” învățătura ortodoxă – pe care o reduce însă la un cadru de referință supus exclusiv exigențelor și criteriilor credinței și vieții sufletești, guvernat doar de evlavie, domeniu ireductibil al trăirilor afective, al sentimentalismului pios și stărilor emoționale, precum și al unor precepte morale și rânduieli ecleziale și canonice, lipsit de orice legătură cu planul intelectual, al gândirii raționale și cunoașterii teoretice, logice, științifice. (Și se poate adăuga aici că adesea, din păcate, nici măcar aceste precepte nu sunt

asumate real – dovadă de pildă corupția, sau cele peste 20 milioane avorturi din România ultimelor 2 decenii, de care nici credincioșii ortodocși nu sunt totdeauna străini.)

Pe de altă parte, la școală, facultate, servicii, în sistemul de învățământ, în general în spațiul public al societății noastre secularizate, în majoritatea interacțiunilor sale sociale și personale, acest tip de intelectual ortodox al nostru – produsul unui anumit stil de pastorație, ostil și el rațiunii – acceptă adesea, placid, fără a le pune sub semnul întrebării, numeroase clișee și locuri comune care neagă creștinismul, dar au (sau par a avea) un „gir științific” în mentalul colectiv. De pildă falsa teorie evoluționist-darwinistă despre originea omului; cea materialistă a originii universului în „Big Bang”; „gândirea pozitivă” de tip *new age*; dovezile „incontestabile” ale existenței civilizațiilor extraterestre; teoria eronată că epoca modernă ar beneficia de o salutară „emancipare” de sub „tutela opresivă, obscurantistă” a Bisericii, eliberare începută în Renaștere și Iluminism, în timp ce Evul Mediu ar fi fost evul întunecat, plin de superstiții și nenorociri; mitul perpetuului progres al civilizației umane și al științei ce va lărgi orizontul cunoașterii până va epuiza orice „mister metafizic” (vezi „particula lui Dumnezeu”); și numeroase alte poncife și stereotipuri (post)moderne de care lumea noastră e plină, iar mass media – infestată.

Acest tip de situare duală, ambiguă, în raport cu cele două universuri paralele, al lumii și al Bisericii – al cunoașterii raționale mundane fără credință și al credinței creștine fără înțelegere și cunoaștere rațională – nu doar că are consecințe nefaste asupra psihismului și conștiinței creștine (obligată să trăiască într-o stare scindată, de permanentă ruptură între trăire și gândire), ci și asupra calității credinței înseși. Contrar părerii unora, nu există nicăieri în Biblie sau Sfânta Tradiție tembelul dicton „*Crede și nu cerceta*”. Dimpotrivă, Hristos – Rațiunea divină – a spus: „Cel ce caută va afla” (Mt 7:8), inclusiv răspunsuri la întrebări.

Așadar, tocmai pentru a cultiva o altă abordare pastoral-misionar-educativă, conferințele din tabăra de la Oașa s-au aflat sub semnul convergenței credință-știință-cultură în rațiunea luminată de har.

4. Fenomenul Oașa sau noul *Rug aprins*

Există, desigur, diferențe considerabile între „Fenomenul Oașa”, cum îl numea și Părintele Nicolae Dura, al taberelor naționale anuale, și mișcarea *Rugului Aprins* de la Mănăstirea Antim, care le-a și slujit drept inspirație – alături, desigur, de duhul deschis către propovăduirea în toate registrele și modurile – liturgic, ascetic, teologic-pastoral, științific, intelectual, cultural – a mântuitorului mesaj creștin în lumea de azi, al Părintelui Galeriu.

4.1. *Contextul totalitar-represiv*

La prima vedere, o diferență ireductibilă între cele două fenomene ar părea să rezide în contextul socio-politic. Azi nu mai trăim în condițiile în care a apărut *Rugul Aprins* – dictatura stalinistă a sfârșitului anilor '40 și a anilor '50, perioada instaurării regimului comunist, practic sub ocupație sovietică. Nu mai există o persecuție fățișă, brutală, sângeroasă, din partea unui sistem totalitar explicit ateu și anti-creștin, nici cenzura și supravegherea permanentă din partea unui mecanism represiv ce nu tolera nicio deviere de la ideologia oficială marxistă, și nici situația economică dezastruoasă de după război.

Cât despre ideologia marxistă cu care luptau membrii *Rugului Aprins* – iată ce afirma profetic unul din ei, prof. Alexandru Mironescu:

„Va veni o vreme când marxismul va fi o poveste complet perimată, când lumea se va mira că a fost posibilă o politică, o

filosofie, o economie, o literatură marxistă, în care unii au crezut ca în ceva definitiv, stâlcind și silnicind oameni și popoare.”¹⁵

Și totuși, există și paralele semnificative. E drept că azi ideologia și regimul marxist, care au strivit popoare și păreau eterne, au sucombat. Creștinismul se bucură azi, la noi, de libertate politică, context democratic și condiții economice comparativ favorabile. Totuși, această situație avantajoasă nu înseamnă că el nu se confruntă cu alte provocări grave. Dacă prigoana anticreștină nu atinge cotele violenței, nu înseamnă însă că nu există. Ea se desfășoară la un nivel mult mai subtil, mai difuz. Dacă războiul văzut nu mai constituie o amenințare vizibilă, în schimb s-a acutizat cel nevăzut. Arhitecții acestui proces de o extremă complexitate au înțeles că ispita e mai eficientă ca violența, seducția funcționează mai bine ca teroarea, persuasiunea e mai eficace decât coerciția. Lupta anti-creștină se duce azi cu mijloace infinit mai sofisticate decât bătaia și înfometarea din iadurile penitenciarelor comuniste.

La rândul ei, ideologia marxistă a lăsat locul altor ideologii, la fel de virulente. Realitatea e că suntem într-un nou război, unul cultural și ideologic. E un război camuflat, pe care îl putem pierde fără să știm măcar că am luat parte la el – mai exact, fără să realizăm că am fost victimele lui. Un război informațional dus după toate regulile strategiei militare. Armamentul e furnizat de mass-media, muniția sunt „viriși” mediatici inoculați prin „operațiuni psihologice” implementate de profesioniști bine școliți și finanțați, noile dogme post-moderne sunt induse prin metode subtile de „gestionare a percepției” (*perception management*) prin tehnicile, mecanismele și strategiile cele mai sofisticate din istorie, campaniile militare sunt campanii sofisticate de PR deghizat, se dau bătălii pe frontul modificării cadrului legislativ, tranșeele și redutele cucerite de „adversarii lui Dumnezeu” sunt legi și acte normative aprobate în favoarea secularizării și patimilor, obiectivul strategic e reconfigurarea conceptului de „normalitate” în cadrul societăților

¹⁵ Alexandru Mironescu, *Admirabila Tăcere. Jurnal (1967-1968)*, ediție îngrijită și prefată de Marius Vasileanu, Eikon, 2014, p. 46.

aflate tot mai mult sub ocupația noilor ideologii, iar adevăratul țel final e același: „reeducarea” omului, generalizarea și instituționalizarea nihilismului și a ideologiei negării lui Dumnezeu.

Televiziunea, cinematografia și internetul „vând”, sub ambalajul atrăgător, aparent nevinovat, al unor simple produse culturale de divertisment, sofisticate mecanisme de „restructurare cognitivă”, părți ale unui vast angrenaj strategic. Inoculând în conștiința și subconștientul tinerilor otrava unor ideologii anticreștine, ele provoacă mutații profunde ce se propagă apoi în întregul țesut social.

4.2. *Reprezentanții elitei autentice*

O a doua diferență ar părea să o reprezinte membrii elitei teologice și culturale implicate. Și totuși, diferențele nu sunt nici aici atât de mari. O comparație exhaustivă depășește cadrul prezentului studiu, schițăm aici doar câteva repere:

„Reprezentanții emblematici ai mișcării *Rugul Aprins* se caracterizau, pe lângă angajamentul autentic creștin de orientare isihastă, prin deschiderea spre știință, marea cultură și spiritualitatea universală: Alexandru Mironescu, Vasile Voiculescu, Anton Dumitriu, Pr. Daniil Teodorescu (Sandu Tudor), Pr. Benedict Ghiuș, IPS Antonie Plămădeală, Pr. Petroniu Tănase, Pr. Andrei Scrima.”¹⁶

Nu greșim cu nimic dacă remarcăm același angajament creștin ortodox și aceeași deschidere spre știință, cultură și spiritualitate isihastă la personalitățile care au conferențiat la Oașa – academicieni, profesori universitari, artiști, teologi, preoți și ieromonahi de talia unor Sorin Dumitrescu, Pavel Chirilă, Constantin Ciomâzgă, pr. Vasile Gordon, pr. Nicolae Dura, pr. Petre Comșa, pr. Florin Botezan, pr. Marcel Hancheș, ier. Iustin Miron, Costea Munteanu, Costion Nicolescu, Iona Pătrulescu.

Iată crezul unui intelectual de calibrul medicului Vasile Voiculescu:

¹⁶ Al. Mironescu, *op. cit.*, p. 7.

„Am cunoscut Kabala din studii, am citit Seferul și comentariile, am practicat pe rozicrucienii lui Peladan, am cercetat iluminismul filosofului necunoscut; am rămas îndelung la Teosofie, de la Gnoză și Pista Sofia [...] până la modernii Schure [...] și câți alții. Dar nu m-am afiliat [...], n-am aderat [...] ceea ce pot afirma este că pregătirea științifică, studiile medicale, cunoștințele de filosofie și tot câștigul meu în celelalte domenii de cultură, artă, literatură, în loc să mă depărteze, m-au apropiat de credință.”¹⁷

Credem că mărturisirea lui este într-un tot comparabilă cu profesiunea de credință făcută explicit sau implicit de cei de mai sus la Oașa. Iată de pildă, spre comparație, mărturia într-un tot similară a profesorului Constantin Ciomâzgă:

„Când am ieșit, întorcându-mă de pe fel de fel de poteci – nu neapărat rătăcitoare, ci mai degrabă slujitoare curiozităților mele, îndreptându-mă către cinematografie, teatru, științele filosofice, credințele asiatice, căutând adevărul, căutând răspunsuri la întrebările mele – când m-am întors așadar acasă, în Biserica aceasta care mă primise înainte de orice duminică a mea, printre primele lucruri pe care le-am aflat a fost acela că această Biserică, Biserica lui Hristos, este cea care mă poate ajuta, cunoscând văzutul, să înțeleg, să pătrund, să văd nevăzutul.”¹⁸

Tot poetul Voiculescu spune: „Când am început să mă rog cu inima, tot ce mă înconjură mi se arăta într-un chip fermecător: pomii, pământul, văzduhul, lumina, toate parcă îmi vorbeau, zicând că ele pentru om există, mărturisind dragostea lui Dumnezeu față de om; am înțeles că toate se roagă, că toate dau slavă lui Dumnezeu. Am înțeles din toate acestea ceea ce *Filocalia* numește *cunoașterea graiurilor făpturii* și am văzut mijlocul prin care se poate vorbi cu făpturile lui Dumnezeu.”¹⁹

¹⁷ Marius Oprea, *Adevărata călătorie a lui Zahei: Vasile Voiculescu și taina Rugului Aprins*, cuvânt înainte Andrei Pleșu, București, Humanitas, 2008, p. 23.

¹⁸ Părintele Galeriu – Astăzi. *Cuvântări și comunicări rostite în cadrul Taberei naționale „Pr. Teofil Păvăleanu”*, op. cit., p. 48.

¹⁹ Marius Oprea, *ibid.*

Și iată mărturia lui Costion Nicolescu, de o sensibilitate asemănătoare și inspirată de aceeași rugăciune: „E nevoie de cultivarea frumosului pe toate căile posibile. Biserica Ortodoxă s-a propus lumii de-a lungul veacurilor prin frumusețe. Frumusețea arhitecturii, cântării, picturii, textelor liturgice, cel mai adesea poetice, și nu în ultimul rând, frumusețea relațiilor... Abdicarea de la frumusețe înseamnă abdicare de la suflul trăirii ortodoxe. Cât de îndreptățită era observația lui Dostoievski: „Frumusețea va mântui lumea”! I-am sfătuit [pe tineri] să fie mereu în deprinderea, căutarea, aflarea și promovarea frumosului, ca mijloc de tămăduire într-o lume tot mai bolnavă spiritual.”²⁰

De altfel, cu doctorul Voiculescu l-aș compara și pe doctorul Pavel Chirilă. Din începutul carierei de medic la spitalul de Urgență, în contact zilnic cu moartea, a păstrat dorința de a-i ajuta pe cei în situații extreme – de aici *hospice*-ul *Sfânta Irina* din Voluntari, spitalul pentru tratarea bolnavilor de cancer, în construcție avansată la Nera, ctitorirea de mănăstiri (Christiana, Nera). „Luptător neobosit al Bisericii Ortodoxe, e un înțelept îmbisericit pe care persoane sporite duhovnicește îl consultă și căruia îi cer ajutorul pentru probleme trupești și spirituale.”²¹

Desigur, personalitățile implicate în cele două fenomene sunt diferite din foarte multe puncte de vedere. Totuși, ceea ce susțin este că există aspecte esențiale în care ele sunt comparabile și că un viitor studiu aprofundat va putea evidenția asemănările fundamentale.

5. *Educația tinerilor*

O a treia diferență se evidențiază aici: participanții din public și modul de desfășurare.

Rugul aprins nu putea avea în niciun caz o audiență atât de numeroasă, nici o lucrare educativă cu tinerii de anvergura celei de la Oașa. O asemenea anvergură nici nu ar fi fost permisă de perioada

²⁰ Costion Nicolescu, *ibid.*

²¹ *Ibid.*

istorică și de condițiile de cvasi-ilegalitate ale acelor ani. Personalitățile acelei mișcări nu puteau face mai mult decât să se întâlnească în cadru restrâns, practicând rugăciunea și dezbatând teme teologice, filosofice, științifice, culturale, prezentate la un nivel elevat, specializat, pentru un public redus. Autoritățile n-ar fi permis o prezență masivă la întâlniri considerate subversive. De altfel, curând le-au și pus capăt, iar membrii au fost arestați. *Rugul* s-a caracterizat printr-o lucrare intensivă, în cerc restrâns, de elită, în discreție și chiar clandestinitate.²²

Oașa, pe de altă parte, desfășoară o misiune de o amploare considerabil mai mare și în deplină legalitate.

Numai că cele două fenomene nu trebuie judecate exclusiv prin prisma contextului totalitar, a mecanismelor represive înfruntate, sau a dimensiunii „dizidente” a *Rugului aprins*. Ceea ce le apropie, dincolo de deosebiri, este ideea îngemănării rugăciunii și tradiției isihaste, în cadru monahal, cu demersul educativ, intelectual și cultural, reunind preoți, monahi, teologi, alături de membri ai laicatului intelectual, profesori, oameni de știință ai epocii, cu participarea unor tineri, studenți, ce se vor dovedi mai târziu o generație de elită ce vor prelua moștenirea celor dintâi.

Dacă participarea mult mai numeroasă a tinerilor și accentul pe educația lor deosebește cele două fenomene, ea este însă deplin justificată de noul context post-modern, menționat mai sus, în care educația capătă o importanță și o semnificație covârșitoare. Altele sunt provocările cu care se confruntă azi creștinismul, altele sunt încercările și ispitele la care creștinii trebuie să facă față, altul este tipul de pregătire și de trezvie care trebuie cultivat, ca și modurile de a concepe și realiza activitatea misionar-pastorală și apologetică în lumina acestor noi provocări.

De altfel, tocmai din acest motiv, educația ar trebui să dețină un loc primordial și printre prioritățile Bisericii.

Prezența masivă a tinerilor la Oașa constituie trăsătura esențială

²² *Părintele Adrian Făgețeanu și crucea Rugului Aprins*, volum îngrijit de Andrei Dîrlău, București, Lumea credinței, 2012.

– tinerii jucând un rol principal. Costion Nicolescu de pildă vede tabăra de la Oașa ca pe „întâlnirea îngerească a două cete de îngeri: cei încercați ai obștii și cei strălucind de tinerețe, aflați încă în frumos urcuș, tinerii participanți.” Rolul de modele exemplare îl joacă aici nu atât conferențiarul, cât obștea monahală. De altfel, la Oașa prezența unei săli pline cu 200 de adolescenți nu îngăduie standardul de vârf al unor debateri prea specializate; accentul aici se pune tocmai pe lucrarea formativ-catehetică și educativă cu tinerii, dar și pe inițierea în frumusețea tradiției isihaste, pe rugăciune și viață liturgică.

Și totuși, modelele intelectuale sunt și ele extrem de necesare. Iar prezența pe întreg parcursul taberei, atitudinea receptivă și întrebările tinerilor, au dovedit utilitatea unei asemenea complexe manifestări, inclusiv deschiderea ei culturală. Această întâlnire între rugăciune, trăirea monahală și deschiderea intelectuală și cultură este la fel de necesară astăzi ca și în epoca *Rugului aprins*, pentru a putea forma generații de credincioși pregătite, atât duhovnicește cât și intelectual, să facă față extraordinar de complexelor provocări cu care se confruntă Biserica în lumea contemporană.

De aceea consider că îndemnul adresat tinerilor de Costion Nicolescu poate sluji de emblemă fenomenului Oașa și celor ce participă la el:

„Fiți frumoși, curați, liberi, mereu în așteptare, arzând în iubirea voastră precum rugul aprins, fără să vă mistuiți! Păstrați, sporiți și cultivați-vă frumusețea! Pe calea credinței și a culturii...”

Bibliografie

1. * * *Mănăstirea Oașa – scurtă prezentare*, broșură realizată de obștea Mănăstirii Oașa, 2014 (versiune de lucru, din arhiva personală).
2. * * *Părintele Galeriu – Astăzi. Cuvântări și comunicări rostite în cadrul Taberei naționale „Pr. Teofil Părăian”*, Mănăstirea Oașa, 17–27 iulie 2013, Mănăstirea de Oașa, Biserica Sfântul Silvestru, Asociația Părintele Galeriu, București, volum îngrijit de Andrei Dîrlău și Alexandru Dragoman, în pregătire (ms.)

3. Dîrlău, Andrei (ed.), *Părintele Adrian Făgețeanu și crucea Rugului Aprins*, București, Lumea credinței, 2012.
4. Dulgheru, Elena, *Tabăra națională „Pr. Teofil Părăian” – instanțe academice și duhovnicești. Actualitatea moștenirii spirituale a Părintelui Galeriu*, Ziarul Lumina, 30 iulie 2013.
5. Jaeger, Werner, *Paideia: the Ideals of Greek Culture, vol. I Archaic Greece. The Mind of Athens*, trad. Gilbert Highet, Basil Oxford, Blackwell, 1946, p. XVII.
6. Mironescu, Alexandru, *Admirabila Tăcere. Jurnal (2 iulie 1967–29 septembrie 1968)*, ed. Marius Vasileanu, colecția *Arhiva Rugului Aprins*, Eikon, 2014.
7. Nicolescu, Costion, „Cete îngerești la Mănăstirea Oașa convocate de Părintele Galeriu”, revista *Formula AS*, 27 iulie 2013.
8. Oprea, Marius, *Adevărata călătorie a lui Zahei: V. Voiculescu și taina Rugului Aprins*, cuvânt înainte Andrei Pleșu, București, Humanitas, 2008.
9. Rădulescu, Mihai, *Rugul Aprins*, București, Ramida, 1993.
10. Vasileanu, Marius, „Alexandru Mironescu și «Admirabila Tăcere»”, *Ziarul de duminică*, 18.07.2014.

Anexă

Mănăstirea Oașa

Biserica Sfântul Silvestru, București

Asociația *Părintele Galeriu*

Părintele Galeriu – Astăzi

Cuvântări și comunicări rostite în cadrul

Taberei naționale „*Pr. Teofil Părăian*”

Mănăstirea Oașa

17–27 iulie 2013

Volum editat de

Andrei Dîrlău și Radu-Alexandru Dragoman

Note de Andrei Dîrlău

Coordonarea, confruntarea și corectarea video-transcrierii conferințelor:

Dan Victor, Mihaela-Georgeta Moiescu

2015